

Eén ziek kind door vaperen zegt meer dan 35.000 reacties met AI van de tabaksindustrie

Danielle Cohen

Afgelopen week was ik in Brussel. Niet om microscoopbeelden van longkanker te beoordelen, mijn normale werk, maar om te lobbyen. Of beter gezegd: een poging te doen daartoe. Die was vanaf het begin gedoemd te mislukken. Maar dat wist ik nog niet toen ik vol optimisme door de gangen van het immense Europees Parlement liep, naar de bijeenkomst over de nieuwe tabakswetgeving waarvoor ik was uitgenodigd.

De Europese tabakswetgeving wordt voor het eerst in meer dan tien jaar herzien. En dat is hard nodig. Tabaksconsumptie is de grootste vermijdbare doodsoorzaak in Europa: jaarlijks sterven er nog altijd zevenhonderdduizend mensen aan de gevolgen van roken. Europa is bovendien wereldwijd het continent met de meeste rokers. Met de populariteit van vapes en andere nieuwe nicotineproducten zoals witte snus (nicotinepoeder dat onder de bovenlip wordt gebruikt) en verhitte tabak (tabak die je verwarmt in plaats van rookt) dreigt dat nog decennia zo te blijven. Wat er nu in Brussel wordt besloten heeft dus gevolgen die generaties lang zullen doorwerken. Voor de volksgezondheid, maar ook voor partijen die geld verdienen aan nicotineverslaving: de tabaksindustrie.

[Uit onderzoek](#) blijkt dat Europarlementariërs buitengewoon vaak worden [benaderd](#) door tabakslobbyisten. Sommige Europese overheden onderhouden nog altijd structureel contact met tabakslobbyisten, ondanks internationale verdragen die dat zouden moeten verbieden. Er zijn naar schatting honderden fulltime lobbyisten actief in Brussel sinds de tabakswetsherziening werd aangekondigd. Tegenover hen: een handjevol artsen en medewerkers van gezondheidsorganisaties.

Ernstig verzwakt

En die ongelijke verdeling is de afgelopen maanden alleen maar groter geworden: juist nu dreigen de belangrijkste Europese gezondheidsorganisaties een groot deel van hun financiering te verliezen, omdat de Europese Unie heeft besloten de beïnvloeding van beleid niet langer te subsidiëren. De tegenmacht in Brussel is op het slechtst mogelijke moment ernstig verzwakt.

Dit alles werd me duidelijk in het zaaltje van de bijeenkomst, waar twee welwillende Europarlementariërs luisterden naar onze verhalen over tieners die zwaar verslaafd zijn geraakt aan vaperen. Maar alsof dit allemaal nog niet genoeg was om moedeloos van te worden, sloeg mijn stemming om in boosheid, toen foto's binnendruppelden via de app. Enorme, knalgele raamstickers op de gevels van tabaksspecialzaken van tabaksgigant Philip Morris International, met de tekst: "Uw keuzevrijheid loopt gevaar" en daaronder een QR-code. Wie die code scant, belandt op de website [yourvoicedecides.com](#). Daar word je uitgenodigd je mening te geven over Europese tabakswetgeving. Klinkt democratisch. Is het niet.

Europa is het continent met de meeste rokers. Met de populariteit van vapes, snus en verhitte tabak dreigt dat nog decennia zo te blijven

Op de website staan tientallen knoppen met 'zorgen' over strengere tabaksregels zoals 'minder aanbod van nicotineproducten', of 'beperkte keuze voor consumenten'. Er is welgeteld één knop voor wie wél strengere regels wil. Wie op een aantal bezwaren klikt, krijgt een door AI gegenereerd vloeiend, redelijk klinkend, overtuigend betoog dat rechtstreeks kan worden ingediend bij de 'publieke consultatie' van de Europese Commissie.

Zo'n consultatie is een officiële procedure waarbij de Commissie burgers en organisaties de kans geeft te reageren op voorgenoemde wetgeving, voordat die definitief wordt vastgesteld. Meestal komen daar zo'n duizend reacties op. De consultatie over de tabakswetten telt nu al meer dan [vijfendertigduizend](#) inzendingen, waarvan het overgrote deel afkomstig lijkt te zijn van dit soort geautomatiseerde systemen van de industrie.

Luis in de pels

Philip Morris presenteert de website [yourvoicedecides.com](#) als neutraal platform voor burgerparticipatie. Maar wie goed kijkt, ziet een machine die industriestandpunten vermomt als burgermeningen. Geen participatie, maar simulatie

van participatie, aangedreven door kunstmatige intelligentie. Het is de vraag of de Europese Commissie bereid is hierdoorheen te prikken.

Vorige week dienen wij, een groep artsen, samen met de Rookvrije Generatie (het samenwerkingsverband van de Hartstichting, het KWF en het Longfonds) een klacht in bij de Reclame Code Commissie, wegens misleiding, mogelijke schending van het verbod op tabaksreclame en overtredingen van de privacywetgeving. Daarmee zijn we een luis in de pels, maar onze klacht is slechts een eerste stap. Want het echte probleem is groter.

Europese publieke consultaties zijn bedoeld om beleidsmakers zicht te geven op wat er werkelijk leeft in de samenleving. Die functie wordt nu systematisch uitgehold. Als geautomatiseerde industriecampagnes de publieke inspraak gaan domineren, verliest dat instrument zijn betekenis en wint degene met de diepste zakken altijd.

Mijn bezoek aan Brussel was bij voorbaat mislukt, besef ik nu. De stem van artsen die de verhalen van hun patiënten, slachtoffers van de tabaksindustrie, laten horen, klinkt daar nauwelijks door. Maar het verhaal van één kind dat ziek werd door een vape zegt toch meer dan vijfendertigduizend door AI gegenereerde verklaringen van de tabaksindustrie? Laten we hopen dat deze klacht, als een luis in de pels, Brussel alsnog bereikt.